

Dette værk er downloadet fra Slægtsforskernes Bibliotek

Slægtsforskernes Bibliotek drives af foreningen Danske Slægtsforskere. Det er et privat special-bibliotek med værker, der er en del af vores fælles kulturarv omfattende slægts-, lokal- og personalhistorie.

Støt Slægtsforskernes Bibliotek – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug. Videre publicering og distribution uden for husstanden er ulovlig.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

8.marts 1856.

L. om nogle forandrede Bestemmelser for Borger- og Almueskolevæsenet i Kjøbstæderne og paa Landet.

Første Kapitel.

§ 1.

Har Gjennemsnitsantallet af Børnene i en Skole med een Lærer i et Aar, regnet fra 1 Jan., været større end 100, skal enten en ny Skolestue indrettes og en Andenlærer ansættes, eller en heel ny Skole oprettes. Med Samtykke af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet kunne dog Skolekommissionerne eller Sogneforstanderskaberne lade Underviisningen af de Børn, der ere under 9 Aar, besørge ved hvem de dertil maatte finde skikkede eller paa anden Maade drage Omsorg for, at Underviisningen ei lider ved et for stort Børneantal,

§ 2.

Naar en ny Skole opføres, skal der drages Omsorg for, at der i Skolestuen i det Mindste bliver 90 Kubikfod Rum for hvert af Børnene, som antages samtidigt at ville blive givne Underviisning i samme. I Skolestuen skal være Brædegulv og en Ventil, og ved samme bør indrettes en Forstue, der i det Mindste har 1/10 Deel af Skolestuens Størrelse og er forsynet med Knager og Hylde. Vinduerne bør anbringes saa høit, at deres øverste Rand ikke er over eet Kvarteer under Bjælkerne, og de skulle være deelte i en øverste og en nederste Deel, der særskilt kunne oplukkes; i hvert øverste Vindue anbringes en Trækrude. Omkring Skolebygningen skal være et brolagt Fortoug af mindst en Alens Brede, og Gaarden bør ligeledes altid være brolagt, forsaavidt Borgerrepræsentanterne eller Sogneforstanderskabet anseer det for gavnligt. Gymnastikpladsen henlægges saavidt muligt saa nær ved Skolen, at den tillige kan benyttes som Legeplads, Ved Skolen bør være en Brønd og tre Latriner. For Lærerne paa Landet bør der i det Mindste indrettes 3 Værelser med Brædegulv og Kakkellovne, Kjøkken, Pige- og Spisekammer. Lærernes tre Værelser bør i det Mindste være 4 Alen høie fra Gulvet til Bjælkerne og tilsammen være 120 Kvadrat Alen store. Anden-Lærer paa Landet bør i det Mindste have eet Værelse, 4 Alen høit og 40 Kvadrat Alen stort med Brædegulv og Koge-Kakkellovn samt den fornødne Leilighed til at opbevare det ham tillagte Brændsel. Dersom den nye Skole, der opføres paa Landet,

paa Grund af Sognets Formuesforfatning kun beregnes paa en ugift Lærer og ikke er tillagt nogen Jordlod, skal der for ham indrettes to Værelser af samme Beskaffenhed som for Anden-Lærere. I Regelen bør Kakkellovne være Vindovne; Bilæggerovne kunne kun anskaffes, naar Brændselets særegne Beskaffenhed gjør det nødvendigt.

§ 3.

Ere de alt opførte Skolebygninger, med hvad dermed staaer i Forbindelse, af ringere Beskaffenhed end ovenfor er bestemt, skal der i det Hele arbeides hen paa, at de fornødne Forandringer blive gjorte. Forsaavidt vedkommende Borgerrepræsentation eller Sogneforstanderskab ikke indvilliger i saadanne Forandringer, kunne disse kun finde Sted med Samtykke af Skoleraadet (jvfr. § 6). Skolestuen bliver dog i alle Tilfælde at udvide, naar den ikke i det Mindste har 50 Kubikfod Rum for hvert af Børnene, der samtidigt undervises i den. Andet Kapitel.

§ 4.

For enhver Amsraadskreds med de i samme beliggende Kjøbstæder oprettes en Skolefond.

§ 5.

Skolefonden udreder:

- a) Alderstillæg for Skolelærere.
- b) Den hele Pension saavel til Skolelærerne som til Skolelærer-Enkerne, saaledes at fremtidig saavel Skolelærer-Embederne som Kommunerne fritages for at yde noget Bidrag i saa Henseende,
- c) Bidrag til Lønning af Medhjælpere ved de Skoler, som maatte behøve samme.
- d) Understøttelse til værdige Skolelærere, som formedelst Sygdom eller andet saadant tilstødt Uheld uden egen Skyld ere geraadede i en øieblikkelig Trang.

Skolefonden overtager endvidere den Amtet efter A. for Landet 29 Juli 1814 § 59 paahvilende Forpligtelse at komme fattige Sogne til Hjælp ved Udredelsen af Udgifterne til Skolevæsenet. Ved Bedømmelsen heraf skal ikke alene tages Hensyn til det Forhold, hvori de kommunale Byrder i et saadant Sogn staae til, hvad der er det Almindelige i Amtet, men ogsaa til Beboernes Evne til at bære saadanne Byrder, Understøttelserne kunne dels tilstaaes for et vist Aaremaal, dog ikke over 10 Aar ad Gangen, dels eengang for alle til større Bygningsforetagender og Anskaffelse eller Forstyrrelse af Skoleloden. Paa samme Maade og under samme Betingelser kan Skolefonden ogsaa komme en trængende Kjøbstad til Hjælp. Af Skolefonden kan ydes Bidrag til Haandgjerningsskoler for ukonfirmerede Piger og til Aften- eller Søndagsskoler, samt i Kjøbstæderne til Tegneskoler for den konfirmerede Ungdom af Mandskjønnen, ligesom ogsaa til Anskaffelse af Landkort,

Afbildninger saavel af historiske som naturvidenskabelige Gjenstande, samt andre Apparater, som maatte ansees fremmende for Underviisningen, Hvis der paa Landet er flere Forældre, der baade have Evne og Lyst til at gjøre Opoffrelser for, at deres Børn kunne faae en høiere Underviisning end den, der kan blive dem til Deel i Almueskolen, kan der af Skolefonden ydes Bidrag til Oprettelsen af en Skole, hvori en saadan Underviisning meddeles. Den kan søges saavel af den konfirmerede som ukonfirmerede Ungdom; forsaavidt den alene er bestemt for førstnævnte, kan den indrettes paa kun at meddele Underviisning om Vinteren. Befindes det hensigtsmæssigt, kan en saadan høiere Underviisning knyttes til en af Almueskolerne paa Landet eller en Kjøbstadskole, men da kun under Forudsætning af vedkommende Sogneforstanderskabs eller Skolekommissions og Borgerrepræsentations Samtykke. Endelig kan der af Skolefonden ydes Understøttelse til begavede, fattige, unge Mennesker, der ikke kunne forskaaffe sig en saadan Underviisning, og til dem, der maatte vise Lyst til Skolevæsenet, medens de forberedes hos dygtige Skolelærere. Med Samtykke af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet kan Skolefonden yde Bidrag til andre Foranstaltninger end dem, der ere udtrykkelig nævnte, naar de maae antages at have Betydning for Kredsens Skolevæsen. En aarlig Beretning om Fondens Virksomhed indsendes af sammes Bestyrelse til Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet og offentliggjøres i Stiftstidenden.

§ 6.

Skolefonden bestyres med Hensyn til Anvendelsen af dens Midler af en Amtsskoledirektion, der bestaaer af samtlige Skoledirektioner i Amtsrads kredsen. Ved Siden af Amtsskoledirektionen skal der oprettes et Skoleraad, uden hvis Samtykke ingen Udgift af Skolefonden kan finde Sted, og som bestyrer sammes Kapitaler. Skoleraadene skulle bestaae af Amtsrads-Medlemmerne og nogle, af Borgerrepræsentanterne for 6 Aar valgte, Mænd, der skulle have de samme Kvalifikationer, som udfordres for at være Borgerrepræsentant, og hvis Antal skal staae i det samme Forhold til Amtsradsmedlemmernes, som Kjøbstadsbefolkningen staaer i til Befolkningen i Amtsrads kredsen, dog saaledes at Antallet ei bliver mindre end 2, dersom der i Amtsradet er 7 valgte Medlemmer, og ikke mindre end 3, hvor de valgte Amtsradsmedlemmers Antal er 9 eller derover. Findes der flere Kjøbstæder i en Amtsrads kreds, bestemmes Antallet af de Skoleraader, der skal vælges af hver Kjøbstads Borgerrepræsentanter, efter Forholdet mellem Kjøbstædernes Befolkning. Naar paa Grund af det ringe Folkeantal flere Kjøbstæders Borgerrepræsentanter deeltage i Valget af en Skoleraad, samles de i et Antal, der svarer til Kjøbstædernes Befolkning, for at foretage Valget paa et bekvemt beliggende Sted, der bestemmes af Amtmanden. Paa Bornholm er Amtsradet tillige Skoleraad, Skoledirektionen tillige Amtsskoledirektion.

Amtsskoledirektionen træder sammen i det Mindste eengang aarlig, for at udarbejde en Plan for Skolefondens Virksomhed for hvert Aar, der regnes fra 1 Juli til 30 Juni, og skal denne Plan indeholde et Overslag over Fondens Indtægter og Udgifter i det kommende Aar. Denne Plan meddeles derpaa enten trykt eller i Afskrift ethvert af Skoleraadets Medlemmer, og i et Mode, der afholdes mindst 4 Uger, efterat dette er skeet, forhandler Amtsskoledirektionen med Skoleraadet om Planens Vedtagelse. Skoleraadet er berettiget til at forestaae Forandringer i Planen, men i samme kunne alene de Poster bibeholdes eller optages, hvortil Samtykke gives saavel af Skoleraadet som Amtsskoledirektionen, dog saaledes, at hvis sidstnævnte Myndighed nægter sit Samtykke til en Post, kan denne optages i Planen, naar Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet indvilliger deri efter Indstilling til samme fra Skoleraadet. Dette kan dog ikke nægte at bevilge de Summer, som udfordres til Alderstillæg for Lærerne, og til de lovbestemte Pensioner for Lærere og Læreres Efterladte. De Møder, hvori Fondens Virksomhedsplan forhandles, saavel af Amtsskoledirektionen ene, som af denne i Forbindelse med Skoleraadet, afholdes i de første tre Maaneder efter Paaske. Dagen for disse Moder bestemmes af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet. Overskoledirekteuren, eller hvem samme Ministerium dertil maatte bemyndige, er berettiget til at være tilstede ved disse Møder og deeltage i Forhandlingerne, ligesom han og, forsaavidt en Skolefond nyder Understøttelse af Staten, er forpligtet til at gjøre Indsigelse mod en Foranstaltning, der maatte forekomme ham uhensigtsmæssig, og som vilde medføre Udgifter for Staten. Bifalder Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet saadan Indsigelse, kan Foranstaltningen ikke træde i Kraft, med mindre Skoleraadet gjør Afkald paa Statskassens Bidrag til de Udgifter, Foranstaltningen vilde medføre. Skoleraadet bestemmer selv sin Forretningsorden og vælger en Formand for 3 Aar. Naar Skoleraadet maatte ønske det, skal der indtræde i enhver af Amtets Skoledirektioner et af Skoleraadet i eller udenfor dets egen Midte valgt Medlem. Saavel Amtsskoledirektionen som Skoleraadet bestemmer selv, hvorledes de løbende Forretninger blive at besørge. For Skolefonden udvælges en Regnskabsfører af Skoleraadet, og kan han, om fornødent gjøres, tilstaaes et Vederlag af Fonden. Regnskabet besørges revideret af Skoleraadet, der deciderer i Udsættelserne og meddeler Regnskabsføreren Kvittance.

§ 7.

De nærværende Skolelærer-Hjælpekasser ophæves, og deres Kapitaler og Indtægter tilfalde Skolefonden. Dog skulle de Bidrag, som tidligere ydedes af Skolelærerne til Hjælpekasserne, ophøre, saaledes som i § 21 nærmere er bestemt, ligesom og den Degnejord, der ikke er bortsolgt, fremtidigt ei kan sælges, men skal anvendes til efter Omstændighederne at forbedre en enkelt eller alle Skolelærernes

Kaar i Skolekommunen. Endvidere oppebærer Skolefonden følgende Indtægter:

- a) Et fast Tilskud fra Statskassen af 50,000 Rd., der af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet fordeles mellem Skolefondene efter den Pensionsbyrde, der den 1 April hvert Aar findes at paahvile dem.
- b) Den Understøtelse, der ved de aarlige Budgetter maatte bevilges af Sorø Akademies Overskud til Oprettelse og Vedligeholdelse af høiere Folke- eller Bondeskoler, fordeles mellem Skolefondene efter nærmere Bestemmelser af Ministeriet for Kirke« og Underviisningsvæsenet.
- c) Det Bidrag, der af Skoleraadet paalignes Amtet og Kjøbstæderne, og som fordeles saavel mellem Amtet paa den ene og Kjøbstæderne paa den anden Side som mellem disse indbyrdes efter Folketallet. Skoleraadet kan dog ikke uden speciel Lov paaligne noget Bidrag, der er saa stort, at den paa Amtet faldende Deel kommer til at udgjøre mere end 24 sk. for hver Tønde Hartkorn, og det Beløb, som svarer hertil for Kjøbstædernes Vedkommende. Hvad den enkelte Kjøbstad har at udrede, paalignes sammes Beboere efter de for Bidrag til Kjøbstadens Skolevæsen fastsatte Regler, og udbetales til Skolefonden gennem Kæmnerkassen, ligesom Amtets Bidrag til samme Fond udredes gennem Amtsrepartitionsfonden.
- d) Et yderligere Bidrag fra Statskassen, forsaavidt der af Skoleraadet paalignes mere end 12 sk. paa Tønde Hartkorn og det hertil svarende Beløb for Kjøbstæderne. I dette Tilfælde tilskydes nemlig af Statskassen et ligesaa stort Beløb som det, der af Skoleraadskredsen udredes udover den nævnte Størrelse. Skolefondens Kapitaler kunne ei angribes uden dertil givet Samtykke af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet.

§ 8.

Den Præsterne ifølge kgl. Resol, 17 Juli 1822 (bekjendtgjort 3 Aug. 1822) tilkommende Fritagelse for Andeel i Skolebyrder er hævet.

Tredie Kapitel.

§ 9.

Naar et Skolelærerembede paa Landet eller i Kjøbstæderne bliver ledigt, skal Skoledirektionen eller Biskoppen, ifald Kaldsretten tilkommer denne uopholdelig offentliggjøre Beretning om Vakancen og de Embedet tillagte Indtægter i den Berlingske Tidende og vedkommende Stiftstidende, hvorimod Forpligtelsen til at anmelde Vakancen for de i Stiftet værende af Kongen autoriserede Skolelærer-Seminariers Forstandere bortfalder. De inden 6 Ugers Udløb indkomne Ansøgninger tilstiller Skoledirektionen eller Biskoppen vedkommende Borgerrepræsentantskab eller Sogneforstanderskab, som derpaa har i et Møde, hvori for Kjøbstæderne Skolekommissionen deeltager, at gjøre Forslag til Embedets

Besættelse ved at indstille tre af Ansøgerne til dette. Finder Skoledirektionen eller Biskoppen ingen af de Foreslaede skikket eller værdig til Embedet, saa tilbagesendes Forslaget til Borgerrepræsentationen eller Sogneforstanderskabet, med Angivelse af de Grunde, hvorfor det er forkastet. Finder Samme, efter at have gjort sig bekendt med disse, ikke Anledning til at opsætte et nyt Forslag, saa tilkommer Afgjørelsen Ministeriet, til hvilket samtlige Ansøgninger og Akter da indsendes. Den Lodseierne paa 32 Tdr. Hartkorn efter Anordningen for Landet af 29 Juli 1814 § 49 c, og d. tilkommende Ret til at kalde Skolelærer og Kirkesanger tilfalder fremtidig Skoledirektionen, der ogsaa altid kalder Andenlæreren, selv om Biskoppen kalder Førstelæreren. Den Kaldsret, der omhandles i samme A.s § 49 b., kan kun udøves af selve de Mænd, der som Eiere eller Bestyrere af offentlige Stiftelser bygge eller have bygget anordningsmæssige Skoler, men ikke af deres Efterfølgere i Besiddelsen eller Bestyrelsen.

Fjerde Kapitel.

§ 10.

Der skal i enhver Skoleraadskreds oprettes visse Portioner Alderstillæg for Skolelærerne. Den Sum, som Skolefondene ere pligtige til at anvende hertil, bestemmes for Amtets Vedkommende til 1 Rd. (paa Bornholm 4 Mk. 8 sk.) for hver 12 Tdr. Hartkorn, hvortil Amtets Jorder ere ansatte ved den nye Matrikul, og for Købstæderne til et Beløb, der staaer i samme Forhold til Amtets Bidrag, som det, der er mellem Købstædernes og Landets Befolkning. Den samlede Sum deles dernæst i Portioner, paa 50 og 25 Rd., saaledes at der af de lavere Portioner bør være et større Antal end af de høiere; de nærmere Bestemmelser træffes af Ministeriet ved et Regulativ, som udarbejdes, af Skoleraadet. Til disse Alderstillæg ere Lærerne i Skoleraadskredsen berettigede i Forhold til Længden af deres Embedstid i det offentlige Skolevæsens Tjeneste, dog saaledes, at de, der kun om Vinteren meddele Underviisning i en Skole, ved i to Vintre at undervise, kun faae et Aars Anciennet, hvorhos de kun skulle have Adgang til Alderstillæg, forsaavidt der ei har været nogen Afbrydelse i denne deres Virksomhed.

§ 11.

Skolelærerne tilstaaes derhos et Tillæg til deres Løn, der enten, beregnet til 3 Mark for hvert Barn, som ved Aarets Begyndelse søger Skolen, paalignes Beboerne efter de samme Regler som de øvrige Kommunalafgifter og under Eet med disse, eller tilveiebringes ved Skolepenge, der af Skoleraadet fastsættes, paa Forslag af Borgerrepræsentationen eller Sogneforstanderskabet, til fra 1 til 2 Rd. om Aaret for hvert Barn; dog at den, der har to skolesøgende Børn, betaler halvt for det ene, den, der har tre eller flere, betaler kun for to. Borgerrepræsentationen eller Sogneforstanderskabet kan vedtage

Nedsættelse af eller Fritagelse for Skolepengene for saadanne Beboere, som behøve Lettelse. Forsaavidt den saaledes tilveiebragte samlede Sum af Skolepenge til Læreren maatte være mindre end 48 Skilling R. M. for hvert Barn, der ved Aarets Begyndelse søger Skolen, paalignes det Manglende Beboerne efter samme Regler som de øvrige Kommunalafgifter og under Eet med disse. Paa hvilke af de anførte Maader dette Tillæg til Skolelærernes Løn skal tilveiebringes i de enkelte Kommuner, afgjør enhver Kommunes Borgerrepræsentation eller Sogneforstanderskab for sin Kommunes Vedkommende, hver Gang for et Tidsrum af fem Aar. Ere flere Lærere ansatte ved samme Skole, da fordeles dette Tillæg mellem dem i Forhold til det Antal Timer, i hvilke de meddele Underviisning i Skolen. Timelærere faae derimod ikke nogen Deel i dette Tillæg.

§ 12.

Skoleraadet har at undersøge de til Skolevæsnet henlagte Legater samt andre lignende Gaver og afgive Indberetning til Ministeriet inden Udgangen af Aaret 1856. Legaterne og deslige skulle kun da komme Kommunernes Skatteydere tilgode, naar det klarligen sees, at det har været Fundators Villie at lette Kommunen den Byrde, som Udgifterne til Skolevæsenet ellers vilde paaføre samme. Hvor dette ikke er Tilfældet, bliver deres Beløb enten at anvende til at forbedre Kommunens Skolevæsen udover det lovbestemte Minimum, eller til at forøge Lærers Løn, alt efter hvad der skjønnes at have været Fundators Villie. Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet skal dog efter Andragende fra Borgerrepræsentanterne eller Sogneforstanderskabet være bemyndiget til at udsætte denne Bestemmelses Gjennemførelse eller bevirke den gennemført efterhaanden, hvor det maatte findes, at billigt Hensyn til stedfindende særegne Forhold tilraader dette.

§ 13.

Halvdelen af de ved en Kjøbstads Skoler ansatte Lærere, der ikke ere Timelærere, skulle for indtil. 36 Timers ugentlig Underviisning have i Løn idetmindste 300 Rd. og 50 Tdr. Byg at betale efter Kapitelslaxten, foruden fri Bolig for en gift Lærer og Brændsel; hvorimod Lønnen for den anden Halvdeel bestemmes til 150 Rd. og 50 Tdr. Byg efter Kapitelstaxt foruden fri Bolig for en ugift Lærer og Brændsel. Er Antallet af Lærerne ulige, da er Lønnen for Fleertallet at bestemme til det høiere Beløb. Er der flere end to Lærere i en Kjøbstad foruden Kateketen, da kan den samlede Sum, som efter ovenstaaende Bestemmelser er at udrede til det overskydende Antal, fordeles paa anden Maade mellem disse med Borgerrepræsentanternes Samtykke, eller, hvis det nægtes, med Skoleraadets. Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet kan saavel, hvor Kommunens oekonomiske Forfatning maatte gjøre det fornødent, nedsætte de ovenfor fastsatte Lønninger, som ogsaa

forhøje samme med Borgerrepræsentanternes Samtykke, eller, hvis det nægtes, med Skoleraadets.

§ 14.

Naar en Kjøbstads Borgerrepræsentation ved Vakance i det ordinerede Kateketembede maatte ønske dettes Afskaffelse, kan Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet med Kongens Approbation bevilge det, dog saaledes, at det Offer, de tidligere Kateketer have oppebaaret, afløses med et tilsvarende Beløb, der af Kommunen erlægges til den Lærer, der ansættes i Kateketens Sted, og at denne tillige uden Afkortning oppebærer alle Kateketembedet tidligere tillagte Indtægter. Naar der paahviler Kateketembedet Udførelsen af bestemte kirkelige Forretninger, som ikke kunne overgaae til andre Geistlige, og dette Embede som Følge deraf ikke kan afskaffes, skal Kjøbstaden dog ikke være forpligtet til at beholde ham som Bestyrer af dens Borger- og Almueskole, men har i saa Tilfælde at udrede til hans Lønning et ligesaa stort Beløb, som forhen tillagdes Kateketen i den nævnte Egenskab, samt en passende Godtgjørelse for Bopæl. De Bestemmelser i L. 29 Juli 1814, hvorved visse Lærerposter ere forbeholdte theologiske Kandidater, ere hævede.

§ 15.

Det Vederlag, som de Skolelærere i Kjøbstad som paa Land, der besørge kirkelige Forretninger, herfor oppebære, kommer fra Ugangen af 1856 ikke til Afdrag i deres Løn. Overalt, hvor Omstændighederne tale derfor, kan Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet, efter Andragende fra vedkommende Borgerrepræsentation eller Sogneforstanderskab, bevilge en Udsættelse af denne Bestemmelses Udførelse. For at komme i Betragtning maae Andragender herom indgives inden 1 Oktbr. 1856.

§ 16.

For de i Anordningen om Skolen paa Landet af 29 Juli 1814, Bilag A. § 34. Kirkebyens Skolelærer paalagte Forretninger tilstaaes ham en aarlig Godtgjørelse af i det Mindste 10 Rd. Er Godtgjørelsen i Skoleplanen fastsat høiere, da skeer heri ingen Nedsættelse. Finder Skoledirektionen, at 10 Rd, eller hvilket større Beløb der planmæssig maatte være bestemt, ei afgiver tilstrækkeligt Vederlag for de Lærerne ved disse Forretningers Besørgelse paaførte Udgifter, da er Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet berettiget til at forhøje denne Godtgjørelse med Sogneforstanderskabets Samtykke, eller, hvis dette nægtes, Skoleraadets.

§ 17.

Efter Overeenskomst med Sogneforstanderskabet, Skolelæreren og Fleertallet af de Ydende kan Skoledirektionen samtykke i, at Kvægtiende, Nannest og andre lignende gamle Degneindtægter, der under forskjellige Navne ydes Skolelæreren, forandres for samtlige Ydere af disse Præstationer til en Afgift i Byg, der svares efter Kapitelstaxt, Den Pengeværdi, hvortil disse Præstationer ere ansatte i Planerne, skal fremtidig afkortes i den Sum, hvortil den planmæssig bestemte Bygindtægt, der betales efter Kapitelstaxt, beløber sig, og paa samme Maade skal fremtidigt forholdes med Afkortningen for Indtægter af Legater samt Offer og Akcidentser, forsaavidt samme vedbliver.

§ 18.

Ere Skolelærerne i et Sogn derom enige, besørger Sogneforstanderskabet de Naturalydelser, der tilkomme Skolelærerne, opkrævede og afleverede til Skolelærerne. Skolelærernes Ret til selv at oppebære Naturalydelserne af Yderne bortfalder ved Vakance. Naar Sogneforstanderskabet og Skolelæreren derom ere enige, bortfalde Naturalydelser af Korn, og Erstatning ydes i Penge efter den for Distriktet gjældende Kapitelstaxt. Ved Vakance bortfalder Naturalydelser af Korn imod forannævnte Vederlag.

§ 19.

For hvert Skolelærerembede skal af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet bestemmes en Reguleringssum. Ved sammes Fastsættelse beregnes Offer og Akcidentser efter hvad de have udgjort i de sidste ti Aar. Kornets Priis ansættes efter de for hvert Sted gjældende Kapitelstaxter i samme Aaremaal, andre Naturalpræstationer, Brugen af Fribolig og Embedsjord anslaaes til Penge, efter hvad der skjønnes i samme Tidsrum at have været de gængse Priser paa Eggen. Hvert tiende Aar foretages en Omregulering, og ville da Skolepengene eller det i sammes Sted trædende Tillæg ligeledes være at beregne efter, hvad det har udgjort i de sidste ti Aar.

§ 20.

Fast ansatte Skolelærere paa Landet og i, Kjøbstæderne, som have været i det offentlige Skolevæsens Tjeneste i 10 Aar, ere berettigede til Pension, naar de faae Afsked paa Grund af en dem utilregnelig Aarsag. Pensionen bestemmes endelig af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet, overensstemmende med Pensionsloven af 5 Jan. 1851, dog saaledes, at de Tjenestear, der gaae forud for vedkommende Lærers fyldte 30te Aar, ei komme i Betragtning, og at Pensionen beregnes efter Reguleringssummen for de Embeder, hvori Skolelæreren i de sidste 5 Aar har tjent. Samme Rettighed skulle de Kjøbstadlærere have, der, inden denne Lov udkom, ere antagne paa Opsigelse, naar de uafbrudt og i det Mindste i 10 Aar have været i det

offentlige Skolevæsens Tjeneste. Med Samtykke af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet kan Skoleraadet ogsaa bevilge passende Understøttelser til entledigede Lærere, der ikke ere pensionsberettigede; dog beholde de allerede nu ansatte, forsaavidt de have Adkomst til Pension efter de tidligere Regler, Ret til en Understøttelse af Skolefonden, hvormed deres Krav fyldestgjøres.

§ 21.

De Skolelærere, der hidtil have svaret Bidrag til Skolelærerhjelpekassen, fritages herfor, hvorimod de i Livrente- og Forsørgelsesanstalten skulle sikkre deres Hustruer en Overlevelsrente, der, afpasset efter de for Anstalten gjældende planmæssige Bestemmelser, beløber sig til 1/8 af deres Embeders Reguleringssum, og, ved Forflyttelse til bedre Embeder, ere de forpligtede til at forhøie Overlevelsrenten. Hvad Skolelærerne have at udrede til Livrente- og Forsørgelses-Anstalten, indsendes til samme gennem Skoledirektionerne, der føre Tilsyn med, at det efterkommes, som Loven foreskriver. Forsømmer en Lærer at opfylde den ham paahvilende Forpligtelse, udredes hans Bidrag forskudsviis af Skolekassen, og skal da fremtidigt Skolekommissionen i Kjøbstederne og Sogneforstanderskabet paa Landet indeholde Saameget af hans Løn, at hans Forpligtelse til Livrente- og Forsørgelses-Anstalten dermed kan fyldestgjøres. Den Porto, som Skoledirektionerne komme til at erlægge for Forsendelser til titnævnte Anstalt, godtgjøres dem af Skolefonden. Dersom en Lærer paa Grund af sin Helbredstilstand ei kan erhverve sin Hustru nogen Overlevelsrente fra Livrente- og Forsørgelses-Anstalten, da indtræder Skolefonden ganske i Livrente- og Forsørgelses-Anstaltens Sted. Ønsker en alt nu ansat Skolelærer sig fritagen for at sikkre sin Hustru en Overlevelsrente, skal denne Fritagelse forundes ham, naar han aarligen udreder til Skolefonden 1/40 af sit Embedes Reguleringssum, og skal hans Enke i saa Tilfælde være berettiget til at oppebære af Skolefonden foruden den i den følgende Paragraph fastsatte Pension en Understøttelse, hvis Størrelse bestemmes overeensstemmende med de paa hvert Sted gjældende Regler for Understøttelse til Skolelæreren af Skolelærerhjelpekassen og med en passende Forhøielse paa Grund af det forøgede Bidrag fra Læreren. Hvis imidlertid en Lærer indgaaer Ægteskab, efterat denne Lov er udkommen, skal han altid sikkre sin Hustru den ovenfor fastsatte Overlevelsrente, selv om han alt nu er ansat. Har en Lærer foretrukket at yde Bidrag til Skolefonden, skal han vedblive at yde det, selv om hans Hustru afgaaer ved Døden, og dette Bidrag ophører kun, naar han ved Indgaaelse af nyt Ægteskab forpligtes til at sikkre sin Hustru en Overlevelsrente. Har Skolelæreren gjort Indskud i den almindelige, eller i nogen anden, med kongelig konfirmeret Fundats forsynet Enkekasse, bør den Pension, som i saadan Kasse er tilsagt hans eventuelle Enke, træde i Stedet for eller komme til

Afdrag i den Pension, han efter nærværende Paragraph er forpligtet at forsikre.

§ 22.

Saa vel Skolelærer-Embedet som Kommunen fritages for at svare Pension til Skolelæreren; denne Pension overtages af Skolefonden, der desuden vedbliver at yde Enkerne den Understøtelse, der var dem bevilget af Skolelærerhjelpekassen, inden denne Lov udkom. Fremtidige Pensioner til Skolelæreren ansættes til 1/8 af Embedets Reguleringssum. Dog kan der af Skolefonden, naar Omstændighederne maatte gjøre det fornødent, tilstaaes Enken en noget højere Pension, ligesom der ogsaa af samme kan bevilges Understøtelse til Lærernes efterladte ukonfirmerede Børn. Hvis der ikke efter § 20 tilkommer en Lærer Ret til Pension, da er hans Enke ikke heller pensionsberettiget, medmindre hun var det efter de tidligere Bestemmelser, og hendes Mand var ansat som Skolelærer, inden denne Lov udkom.

§ 23.

Denne Lov træder i Kraft den 1 April 1856.

§ 24.

De ved denne Lov foranledigede Udgifter for Kongerigets Finantser bevilges for Finantsaaret 1856-57.
